
SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI WSPIERANIA RODZINY ZA ROK 2018

MARZEC 2019

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
System opieki nad dzieckiem – zadania gminy	3
Wspieranie rodziny	5
Organizacja pracy asystenta rodziny	6
Rodziny wspierające	13
Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Opiekunczo – Specjalistyczna	13
Zestawienie potrzeb w zakresie wspierania rodziny	18

WSTĘP

Od dnia 1 stycznia 2012 roku funkcjonuje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która określiła nowy model realizacji przez gminę zadań w zakresie wspierania rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze. Zgodnie z zapisem art. 10 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy Burmistrz Miasta Mikołowa wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako organizatora pracy z rodziną. W celu poprawnej realizacji zadań z zakresu wsparcia rodzin utworzono w Ośrodku Sekcję Asystentów Rodzinnych, która z dniem 1 stycznia 2019 roku przekształcona została w Zespół do spraw Rodziny i Asystentów Rodziny. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na wstępie zawiera zapis opisujący cel, dla którego została stworzona:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Pomoc udzielana rodzinie winna być wszechstronna i profilaktyczna tj. uprzedzająca wystąpienie niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny.

Na mocy z artykułu 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Burmistrz Miasta winien w terminie do 31 marca każdego roku złożyć radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu powyższej ustawy.

SYSTEM OPIEKI NAD DZIECKIEM – ZADANIA GMINY

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej definiuje wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, *jako zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji.* Za udzielenie wsparcia rodzinie na szczeblu gminy odpowiada Burmistrz Miasta.

Zadaniem własnym samorządu gminnego jest:

- ✓ zatrudnianie asystentów rodziny,
- ✓ tworzenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- ✓ prowadzenie placówek wsparcia dziennego (w tym specjalistycznych),
- ✓ szkolenie pracowników służb społecznych w celu zdobycia umiejętności wczesnego diagnozowania sytuacji dziecka,
- ✓ udział w finansowaniu pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Rodziny z problemami opiekuńczo - wychowawczymi stanowią grupę klientów Ośrodka Pomocy, która wymaga szczególnego wsparcia. W aktywnym wspieraniu rodziny wykorzystywane są przez pracowników socjalnych i asystentów różnorodne metody i narzędzia pracy.

Artykuł 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zadania własne gminy w tym obszarze, takie jak:

- 1) opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy przez rodziny wspierające,

- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy.

Zadania z zakresu wspierania rodziny są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości. Wspieranie rodziny nie może kolidować z zasadą jej autonomiczności wskazującą, że nikt bez uzasadnionej potrzeby nie powinien ingerować w sprawy rodziny. Ingerencja jest uzasadniona, gdy zagrożone są prawa jej członków, w tym przede wszystkim dzieci.

Ponadto, wspieranie rodziny to również zespół działań, mających na celu przywrócenie rodzinie funkcji opiekuńczo – rodzicielskich. Działania wspierające rodzinę można prowadzić poprzez:

- ✓ pracę z rodziną w ramach konsultacji, poradnictwa specjalistycznego, terapii, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy asystenta rodziny, mediacji,
- ✓ pomocy w opiece i wychowaniu dziecka poprzez placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające.

Powyższe działania są prowadzone przy wsparciu lokalnych instytucji, organizacji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, a także przy wykorzystaniu zasobów własnych rodziny, potencjału i udziału najbliższego otoczenia. Udzielna pomoc rodzinie ma charakter czasowy.

Ponadto od 1.01.2017r. w życie weszła ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem”, która nałożyła na asystentów rodziny nowe zadania.

Asystent rodziny stał się odpowiedzialny za koordynację poradnictwa dla kobiet w ciąży lub rodzin z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Odgrywa to ważną rolę z punktu widzenia profilaktyki społecznej,

asystent rodziny jest swoistym ogniwem w systemie powszechnego wsparcia rodzin w wychowaniu dzieci.

Koordinacja polega na:

- opracowywaniu wspólnie z osobami katalogu możliwego do uzyskania wsparcia;
- występowaniu przez asystenta rodziny w imieniu osób i na ich żądanie, do świadczeniodawców opieki zdrowotnej, w celu umożliwienia im skorzystania ze wsparcia, na podstawie pisemnego upoważnienia.

WSPIERANIE RODZINY

W przypadku, gdy Ośrodek Pomocy poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy na zasadach ustawy o pomocy społecznej i dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy indywidualnego przypadku wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik wnioskuje wówczas do kierownika ośrodka pomocy społecznej o jego przydzielenie. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem. Pracownicy socjalni podejmują intensywną pracę socjalną mającą na celu monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie oraz pomoc rodzinie w wypełnianiu swej funkcji.

Do pracy z asystentem zobowiązuje także Sąd rodzinny na mocy postanowienia.

Asystent pracuje zarówno z rodziną, która jest zagrożona umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej, jak i w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Brak prawidłowej wydolności rodzin w dużej mierze jest następstwem deficytów, które ograniczają ich możliwości prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Występujące deficyty:

- ✓ nieposiadanie dostatecznych środków własnych do zaspokajania potrzeb życiowych rodziny,
- ✓ uzależnienia,
- ✓ niski poziomu świadomości o obowiązkach rodziny wobec jej członków, w tym przede wszystkim dzieci,
- ✓ zaniedbania w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,

- ✓ brak odpowiedniego przygotowania do życia w rodzinie,
- ✓ samotne rodzicielstwo
- ✓ niska aktywność społeczna rodziny

Deficyty w wypełnianiu funkcji edukacyjnej i socjalizacyjnej, szczególnie dotyczą najmłodszych i najstarszych członków społeczności lokalnej. Niska jakość życia uwidacznia problemy i trudności: brak lub niski dochód, ubóstwo, zadłużenia, złe warunki mieszkaniowe, trudności z utrzymaniem porządku.

Czynniki mające bezpośredni wpływ na zaburzenia funkcjonowania rodzin to:

- ✓ zaniedbania opiekuńczo – wychowawcze,
- ✓ uzależnienia,
- ✓ patologie życia społecznego,
- ✓ długotrwałe bezrobocie

Organizacja pracy asystenta rodziny

Nadrzędnym celem pracy asystenta są działania ukierunkowane na wspieranie rodzin z wieloma problemami i stworzenie im możliwości do samodzielnego wyjścia z sytuacji kryzysowej.

Artykuł 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zadania dla asystentów, między innymi:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowywanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,

- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowania prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- 14) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- 15) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 16) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,
- 17) sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach,
- 18) monitorowanie sytuacji rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- 19) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- 20) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Asystenci rodziny wykonując swoją pracę koncentrowali działania na wzmocnieniu rodziny, pomocy w przełamaniu oporu, pobudzaniu aktywności wszystkich członków rodziny w dążeniu do poprawy sytuacji życiowej rodziny oraz właściwego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Działania realizowane były przy wykorzystaniu zasobów własnych rodzin jak i wsparcia środowiska lokalnego. Rodziny mogły brać udział w oferowanych formach wsparcia przez instytucje działające w obrębie pomocy rodzinom. Wsparcie ze strony instytucji oraz organizacji pozarządowych odgrywa kluczową rolę, gdyż niejednokrotnie rodziny nie są w stanie samodzielnie pokonać trudności wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Sposób pracy i jej wymiar czasowy jest indywidualnie dostosowywany do potrzeb rodziny oraz celów, które winni osiągnąć.

Podstawową formą pracy asystentów rodziny jest pedagogizacja polegająca przede wszystkim na przekazaniu informacji na temat prawidłowych postaw rodzicielskich, metod wychowawczych, uświadomieniu co do roli wobec dziecka, pozytywnych wzorców wychowawczych. Asystenci prowadzą również poradnictwo i trening w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw urzędowych, doradztwa zawodowego. Pracując z rodziną wykorzystują mocne strony członków rodziny oraz silne zasoby instytucjonalne w społeczności lokalnej.

W celu utrzymania dziecka w jego naturalnym środowisku wspierano funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny, w tym zakresie realizowano następujące zadania:

- ✓ bieżący monitoring zaspakajania podstawowych potrzeb socjalno-bytowych dziecka,
- ✓ działania na rzecz integracji rodziny oraz przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- ✓ pomoc w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych, w tym kryzysów rodzinnych,
- ✓ świadczenie specjalistycznego poradnictwa w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych dla rodzin,
- ✓ podnoszenie świadomości rodziców w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.

Rodziny objęte wsparciem asystentów borykają się z różnorodnymi problemami. Oprócz niewydolności opiekuńczo – wychowawczej występujące problemy to również alkoholizm, bezrobocie, trudności ekonomiczne, upośledzenia, złe warunki lokalowe, długotrwałe choroby, przemoc wobec partnera i dzieci.

Praca asystentów rodziny ukierunkowana jest na wspomaganie rozwoju drugiej osoby. Wsparcie asystenta winno skutkować odkryciem drzemiącego potencjału, znalezieniem sposobu na życiową niezależność, odzyskaniem kontroli nad własnym życiem. Praca z rodziną trwa do czasu rozwiązania jej problemów.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15 rodzin. Obowiązujący w Ośrodku model pracy z rodziną objętą asystą rodzinną zakłada współpracę pracownika socjalnego i asystenta rodziny na każdym etapie pracy. Współpraca pomiędzy pracownikami oparta jest na partnerstwie rozwoju kompetencji, współpracy merytorycznej, rozwoju osobistym i rozwoju samoświadomości. Plan pracy z rodziną obejmuje

zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty.

Asystenci rodzinni opracowując plany pracy z rodzinami w szczególności zwracali uwagę na:

- ✓ wsparcie emocjonalne,
- ✓ zintensyfikowanie kontaktów z dziećmi,
- ✓ monitorowanie sytuacji szkolnej dzieci,
- ✓ podniesienie kompetencji w zakresie racjonalnego gospodarowania budżetem domowym,
- ✓ systematyczność w obowiązkach domowych,
- ✓ monitorowanie sytuacji zdrowotnej dziecka,
- ✓ indywidualne konsultacje wychowawcze
- ✓ poszukiwanie zatrudnienia
- ✓ poprawa sytuacji mieszkaniowej
- ✓ realizowanie obowiązku szkolnego przez małoletniego
- ✓ złożenie wniosku o dodatek mieszkaniowy
- ✓ pomoc w sprawach administracyjnych
- ✓ zapisanie dziecka do specjalistycznych poradni
- ✓ utrzymanie kontaktu z kuratorem rodziny
- ✓ zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci
- ✓ terapia i mediacja
- ✓ zachowanie trzeźwego stylu życia
- ✓ uczestnictwo w zajęciach „Szkoły rodziców”
- ✓ podjęcie terapii uzależnień
- ✓ stały kontakt z dzieckiem umieszczonym w systemie pieczy zastępczej
- ✓ uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności
- ✓ rozłożenie zadłużenia mieszkaniowego
- ✓ złożenie pozwu o alimenty
- ✓ podniesienie stanu zdrowia
- ✓ motywowanie do zmiany trybu życia rodziny
- ✓ profilaktykę zdrowotną
- ✓ treningi higieniczne

- ✓ pedagogizację rodziny
- ✓ powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Wyznaczone cele wspólnie z rodziną mają charakter krótkoterminowy, co daje większą motywację aby osiągnąć zamierzony skutek. Odnoszenie drobnych sukcesów da przekonanie, że w życiu rodziny może coś się zmieniać.

W sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, rodzicom oferowana jest praca socjalna, specjalistyczne poradnictwo w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne, terapia rodzinna i indywidualna, mediacje oraz pomoc ze strony asystenta rodziny.

Od 2018 roku poza dostępnym dotychczas wsparciem psychologicznym, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie również świadczy poradnictwo psychologiczne m.in. dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. Psycholog udziela porad i wsparcia stacjonarnie, w siedzibie Ośrodka, jak również w razie potrzeby wyjazdowo – w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej wsparcia.

Rodziny objęte asystą są informowane o działających organizacjach i stowarzyszeniach pozarządowych świadczących pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, z których mogą skorzystać w każdym momencie. Rodziny, w szczególności korzystające z pomocy Ośrodka mogą bezpłatnie skorzystać z poradnictwa prawnego. Poradnictwo prawne świadczone jest nieodpłatnie i obejmuje w szczególności porady świadczone z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego i ochrony praw lokatorów.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 1. Zestawienie dzieci z gminy Mikołów, przebywających w rodzinach zastępczych w 2018r.

Rodziny zastępcze	Liczba dzieci	Liczba dzieci w rodzinach z innych powiatów
OGÓŁEM, w tym	92	8
spokrewnione	33	0
niezawodowe	28	6
zawodowe	18	0
rodzinny dom dziecka	13	2

Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mikołowie.

Współdziałanie z innymi instytucjami i organizacjami w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym problemy rodzicielskie, to jedno z zadań asystenta rodziny.

Asystenci realizując plan pomocy rodzinie współpracowali przede wszystkim z przedstawicielami:

- ✓ Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej,
- ✓ placówkami oświatowymi,
- ✓ żłobka,
- ✓ Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej,
- ✓ służb medycznych,
- ✓ Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- ✓ Komendy Powiatowej Policji,
- ✓ placówki wsparcia dziennego,
- ✓ Sądu, prokuratury,
- ✓ Stowarzyszeniami i organizacjami

W tabeli zamieszczonej poniżej ujęta została roczna praca asystentów z rodzinami.

Tabela 2. Wspieranie rodziny w 2018 roku

Wspieranie rodziny	ogółem
Liczba asystentów rodziny w gminie, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy	4
Liczba asystentów zatrudnionych na podstawie na umowę cywilno- prawną	0
Wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi asystentów rodziny (w zł) z tego:	199.603
finansowane z budżetu gminy	129.484
finansowane z innych źródeł	70.119
Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny, z tego:	48
do 3 miesięcy	5
powyżej 3 do 12 miesięcy	14
powyżej 1 roku	29
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w miesiącach	42
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył pracę, w tym:	17
ze względu na osiągnięcie celów	11
ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	2
ze względu na brak efektów	1
ze względu na zmianę metody pracy	1
Wydatki gminy na utrzymanie dzieci w systemie pieczy zastępczej	547.529

Opracowanie własne

Praca asystenta rodziny jest bardzo obciążająca zarówno emocjonalnie, jak i psychicznie, czasem nawet fizycznie. W celu jeszcze bardziej sprawnego wspierania rodzin, a jednocześnie w celu uniknięcia sytuacji przeciążenia czy wypalenia zawodowego asystentów rodziny, od 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej uruchomił superwizję dla asystentów. Głównym zadaniem superwizji jest stworzenie przestrzeni do refleksji dla asystenta, aby mógł on w bezpiecznej atmosferze przyglądać się swojej pracy z klientami, własnym reakcjom, obserwowaniem tego co w związku z tym dzieje się.

Rodziny wspierające

Jednym ze sposobów szeroko rozumianego wspierania rodziny jest możliwość wsparcia w formie rodziny wspierającej. Zgodnie z ustawą, w celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej. Opinia wydawana jest po uprzednim przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Działania w tym kierunku podjął w 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie. Należy w tym miejscu jednak zauważyć, że taka forma wsparcia nie jest popularna w skali całego kraju. W gminie Mikołów udało się pozyskać dwie rodziny chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Ustawa reguluje, że z rodziną wspierającą wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej zawiera umowę. W 2018 roku podpisane zostały dwie takie umowy i od 2019 roku rodziny nawiązały „współpracę”.

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowaniu dziecka;
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Opiekuńczo – Specjalistyczna

Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Opiekuńczo-Specjalistyczna w Mikołowie prowadzi swoją działalność na podstawie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Obszarem działalności placówki jest gmina Mikołów.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką w placówce wsparcia dziennego. Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy

podwórkowej. Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami i opiekunami dziecka oraz placówkami oświatowymi. Pobyt w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny. W przypadku, gdy dziecko zostanie zobowiązane do uczestnictwa w zajęciach placówki wsparcia przez Sąd, rodzina jest pozbawiona dobrowolności.

Placówka funkcjonuje przez cały rok, we wszystkie dni robocze. Świetlica przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym do 18 roku życia zamieszkałych na terenie gminy Mikołów, gdzie główną dysfunkcją jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Placówka tworzy alternatywne środowisko rozwojowe dla dzieci i ich rodzin, wyposaża je w umiejętności społeczne niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie. Przygotowuje dzieci do podejmowania odpowiedzialności za własne postępowanie oraz uczy samodzielnego i konstruktywnego funkcjonowania w życiu.

W Świetlicy realizuje się programy psychokorekcyjne zmierzające do zmiany postaw i zachowań dzieci, zwłaszcza zachowań aspołecznych, postaw roszczeniowych, bierności czy bezradności. Ważne jest realizowanie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dzieci i młodzieży, poprzez uczestnictwo w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych.

Każda grupa wiekowa realizowała przygotowane przez wychowawcę programy dostosowane do indywidualnych problemów dziecka oraz diagnozy sytuacji grupowej.

Ponadto Placówka prowadziła standardowe działania:

- Pomoc opiekuńcza, wychowawcza, dydaktyczna, psychologiczna i logopedyczna.
- Zapewnienie jednego posiłku dziennie.
- Organizacja czasu wolnego w czasie ferii zimowych i wakacji letnich.
- Współpraca z rodzicami podopiecznych.
- Współpraca z pedagogami, psychologami, nauczycielami mikołowskich podstawówek i gimnazjów, sądem rodzinnym i kuratorami rodzinnymi, pracownikami socjalnymi i asystentami rodzinnymi przy MOPS, PCPR, Policji

W ramach prowadzonej działalności placówka w okresie 2018 roku zrealizowała:

- 31 sierpnia 2018 zakończyła się realizacja projektu „Postaw na lepsze jutro” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020.

W czasie trwania Projektu w placówce:

- a) funkcjonował Klub Młodzieżowy, który oferował młodzieży w wieku 13 – 18 lat pomoc w nauce oraz zajęcia grupowe, funkcjonalno-siłowe, kulinarne i użyteczno-techniczne
- b) w ramach rozszerzenia oferty placówki realizowane były zajęcia prowadzone przez wykwalifikowanych instruktorów - plastyczne i rękodzieła, fotograficzne, nauka angielskiego, oraz sportowe, a od maja 2018 również robotyka, logorytmika, trening umiejętności społecznych, gimnastyka na zdrowy kręgosłup, ju-jitsu
- c) wychowankowie korzystali z indywidualnych zajęć psychologicznych oraz logopedycznych
- d) w okresie wakacyjnym odbywały się półkolonie w ramach których miały miejsce m.in. zajęcia rekreacyjne na Otwartym Kąpielisku MOSIR i w parku Planty oraz wycieczki rekreacyjno-kulturalne:
  - wyjazd do MOSIR Łaziska na kręgielnię i plac zabaw
  - wyjazd do Osikowej Doliny – warsztaty rękodzieła
  - wyjazd do Górnośląskiego Parku Etnograficznego w Chorzowie – zajęcia dydaktyczne
  - wyjazd do Zatorlandu – zajęcia rekreacyjne i dydaktyczne
  - wyjazd do Parku Westernowego Twinpigs i do Muzeum Ognia
  - wyjazd do Śląskiego Ogrodu Botanicznego – zajęcia dydaktyczne
- e) w czasie ferii zimowych zorganizowano wyjazd do Centrum Wspinaczkowego Transformator w Katowicach (nauka podstaw wspinaczki na ścianie), wyjścia na lodowisko MOSIR Mikołów (nauka jazdy na łyżwach), wyjazd do kręgielni MOSIR w Łaziskach, wyjazd od kina na film „Fernando”

Ponadto podopieczni Świątlicy uczestniczyli w następujących wydarzeniach:

- spotkanie świąteczne z uczniami i nauczycielami I L.O. im Karola Miarki w Mikołowie
- bal karnawałowy w Świątlicy
- zajęcia sportowe na krytej pływalni MOSIR w Mikołowie prowadzone przez funkcjonariuszy KPP w Mikołowie

- udział wychowanków Klubu Młodzieżowego w Dniach Otwartych ASP w Katowicach
- spotkanie wielkanocne w rodzicami, opiekunami i zaproszonymi gośćmi
- obchody Dnia Dziecka
- wizyta podopiecznych w remizie strażackiej w Mikołowie, zajęcia o bezpieczeństwie w ramach wspólnych działań funkcjonariuszy Policji oraz Straży (akcja „Kręci mnie bezpieczeństwo...” oraz „Bezpieczne wakacje 2018”)
- zajęcia edukacyjne z pracownikami Sanepidu
- udział w IV Dniu Seniora w MDK w Mikołowie
- spotkanie z Państwem Małgorzatą i Dariuszem Waszkiewiczami w ramach projektu „Świat u stóp” zorganizowane przez Fundację „Edukacja z Wartościami”
- udział w Gali Wolontariatu w MDK w Mikołowie
- udział w spotkaniu mikołajkowym i spotkaniu opłatkowym w Stowarzyszeniu „Powrót”.
- udział w wydarzeniu „Poznaj mnie” z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych w MDK Mikołów.
- udział w Jarmarku Bożonarodzeniowym organizowanym przez MDK w Mikołowie.
- udział w spotkaniu świątecznym w filii Placówki – Świetlicy Opiekuńczej w Śmiłowicach.
- spotkanie wigilijne dla podopiecznych naszej Placówki, ich rodziców i przedstawicieli władz miasta.
- udział w Wigilii Miejskiej organizowanej przez Burmistrza Miasta Mikołowa i MOPS w Mikołowie.
- spotkanie mikołajkowe z uczniami i nauczycielami z Zespołu Szkół Technicznych w Mikołowie

W ramach Placówki Wsparcia Dziennego Świetlicy Opiekuńczo- Specjalistycznej w Mikołowie funkcjonuje filia placówki w Mikołowie – Śmiłowicach, która jako podstawowe zadanie realizuje funkcję opiekuńczą. Jej celem jest głównie pomaganie dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowanie czasu wolnego. W ramach stałych zajęć w 2018 roku filia prowadziła wspólne zajęcia czwartkowe w filii biblioteki Miejskiej, jak również raz w miesiącu dzieci uczestniczyły w seansie filmowym organizowanym w bibliotece. Głównie

we wtorki uczestnicy zajęć brali udział w ćwiczeniach organizowanych przez Śmiłowicką Ochotniczą Straż Pożarną. Stałymi elementami pracy były również warsztaty fotograficzne, na których dzieci zgłębiały wiedzę w zakresie fotografii. Ponadto podopieczni odrabiali zadania domowe, uczyli się przygotowując na zajęcia szkolne.

Poniżej przedstawiono liczbowo działalność świetlicy za 2018 rok.

Tabela 3. Placówka wsparcia dziennego świetlica opiekuńczo – specjalistyczna i filia placówki – świetlica opiekuńcza

Placówka wsparcia dziennego świetlica opiekuńczo - specjalistyczna	ogółem
Liczba miejsc	75
Korzystających w roku 2017	106
Dzieci niepełnosprawne	4
Rodziny z problemem alkoholowym	8

Opracowanie własne

Tabela 4. Wydatki na prowadzenie świetlicy w 2018 roku

Placówka wsparcia dziennego świetlica opiekuńczo – specjalistyczna	ogółem
Wydatki ogółem	567.830

Opracowanie własne

Tabela 5. Wydatki na realizację projektu „Postaw na lepsze jutro” za 2018 rok

Realizacja projektu „Postaw na lepsze jutro”	ogółem	w tym wkład własny
Wydatki	197.639,2	164.590,85

Opracowanie własne

ZESTAWIENIE POTRZEB W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Podstawą do określenia potrzeb w zakresie wspierania rodziny jest prowadzona diagnoza problemów rodzin korzystających z pomocy MOPS zarówno w zakresie pomocy środowiskowej, jak i asysty rodzinnej, analiza danych dotyczących sytuacji rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej mieszkańców miasta korzystających z pomocy. Analizie poddawane są także dane przekazywane przez inne podmioty, działające w systemie wspierania rodziny, a także analiza zasobów gminy Mikołów.

Nadrzędnym celem realizowanych zadań jest zapewnienie każdej rodzinie kompleksowego, spójnego i zintegrowanego wsparcia, które przyczyni się do jej rozwoju biopsychicznego, społecznego, kulturalnego oraz materialnego. Do jeszcze bardziej sprawnego wspierania rodzin potrzebne jest również stałe dokształcanie się asystentów rodziny, w tym również uczestnictwo w superwizji.

Mając powyższe na uwadze, określamy następujące potrzeby w zakresie pracy z rodziną:

- ✓ prowadzenie grup wsparcia dla samotnych rodziców, rodziców z dziećmi,
- ✓ utrzymanie dotychczasowych i tworzenie nowych rodzin wspierających w celu pomocy rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych,
- ✓ realizację gminnego programu wspierania rodziny,
- ✓ realizację i intensyfikację działań profilaktycznych i metod pracy z rodziną, mających na celu utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku,
- ✓ podejmowanie działań na rzecz włączenia rodzin borykających się z trudnościami rodzicielskim do społeczności lokalnej,
- ✓ zapewnienie specjalistycznego poradnictwa prawnego,
- ✓ tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji asystentów rodziny.